

het gebruik van zulke levensmiddelen, waardoor de rotting in het darmkanaal werd tegengegaan. Terloops merkte hij op, dat men, niettegenstaande den grooten vooruitgang der Heelkunde, aan een verwijdering van den dikken darm nog niet mocht denken, doch achtte het waarschijnlijk, dat dit later zou geschieden. Ofschoon men thans wel in staat is den dikken darm te verwijderen, is men, voor zoover mij bekend, toch nog niet overgegaan dit orgaan tot dat doel weg te nemen, al gaat het wel die richting uit. In den laatsten tijd zijn ziekten beschreven, welke hun ontstaan aan stuwung in den dikken darm zouden hebben te danken en tot een verval der lichaamskrachten zouden voeren, die na een operatie, waarbij dit darmdeel werd uitgeschakeld, snel zouden terugkeeren. Dergelijke aan „verjonging” herinnerende waarnemingen zijn in de hedendaagsche heelkunde aan de orde van den dag.

Wanneer tengevolge der vaak, op hooger en leeftijd, voorkomende vergrooting van de voorstandersklier de afvloed der urine belemmerd wordt, en vanuit de urinewegen, met of zonder infectie, een vergiftiging van het organisme plaats heeft, nemen wij een achteruitgang van den algemeenen lichamelijken toestand waar. Maar wanneer dan, na een welgeslaagde verwijdering der veranderde klier, de afvoerweg weder hersteld is en de vergiften uitgeloozd kunnen worden, staat men verstand over de snelheid waarin en de mate waartoe, de patiënt zich herstelt. Wanneer tengevolge van een afsluiting van den maaguitgang, hetzij door een gezwel of een zweer, het toegevoerde voedsel niet meer het lichaam ten goede komt, doch in de maag blijft rotten, kan het tot de hoogste mate van inanitie komen. In jaren jonge menschen zien er als versleten oudjes uit, met holle oogen en een droge, slappe huid. Maar ternauwernood is de verbinding tusschen maag en darm weer hersteld en een nauwkeurig-geleid dieet voorgeschreven of men staat verrast, hoe de patiënt opleeft. Wanneer tengevolge van een langdurig, etterend ontstekingsproces (b.v. tuberculose van een voet) het lichaam door de afscheidingsproducten der bacteriën wordt vergiftigd en de patiënt door voortdurende pijn wordt gekweld, nemen wij een sterken lichamelijken achteruitgang waar. Zoodra echter is het zieke lichaamsdeel niet verwijderd, of een ware herleving treedt op. Zoo zou het niet moeilijk vallen tal van voorbeelden op te sommen, waar in zekeren zin een „verjonging” valt waar te nemen. Maar dit is het niet, wat ons thans zal bezighouden. Niet de maatregelen, die worden genomen om een door ziekte vroegtijdig optredenden ouderdom te bestrijden, komen aan de orde, doch slechts die, welke bedoelen de verschijnselen van den „physiologischen ouderdom” (die tot den door Bichat beschreven z.g. „natuurlijken dood” zou leiden) in den tijd zoover mogelijk te verschuiven. Terwijl